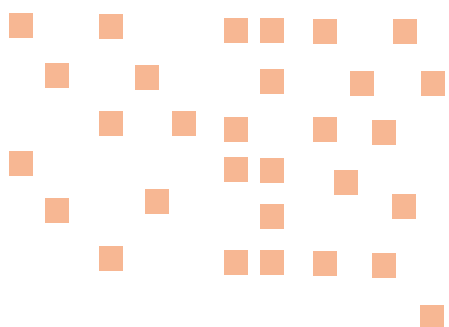

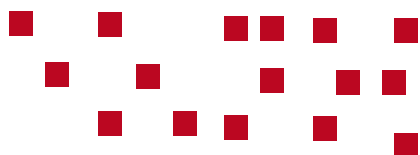
SOMALIA

SYTUACJA BEZPIECZEŃSTWA

**Sytuacja bezpieczeństwa i zagrożenia dla
ludności cywilnej**

**DPU-WIKP-424/92/2025
21.02.2025**

TREŚĆ ZLECENIA

Proszę o informację na temat sytuacji bezpieczeństwa w Somalii.

INFORMACJE DEMOGRAFICZNE

Ludność: 13 mln.^[1]

Skład etniczny: Somalijczycy 98% (grupa kuszycka; podzieleni na liczne klany, podklany i inne mniejsze organizacje społeczne, charakteryzujące się silnym poczuciem wspólnoty, często wynikającym z wiary w pochodzenie od wspólnego przodka – przyp. WIKP), Arabowie i ludy Bantu.^[2]

Skład religijny: muzułmanie 99,9% (głównie sunnici, niewielka mniejszość szyicka 1,2%), inni.^[3]

USTRÓJ I SYTUACJA POLITYCZNA

USTRÓJ

Somalia jest federacyjną republiką parlamentarną. Uzyskała niepodległość 1 lipca 1960 r. z połączenia włoskiego terytorium mandatowego i protektoratu brytyjskiego (niepodległego od 26 czerwca 1960 r.).^[4]

Od tego czasu niektóre regiony Somalii ogłosiły secesję/niezależność. Z punktu widzenia prawa międzynarodowego, Somalia jest nadal jednym państwem, jednak de facto podzielona jest na trzy duże regiony: **Somalię Południowo-Środkową** zarządzaną przez rząd federalny, quasi-autonomiczny **Puntland** (na północnym wschodzie kraju) oraz **Somaliland** (na północnym zachodzie), a także szereg mniejszych, w tym także kontrolowanych przez organizacje rebelianckie.^[5]

Większość z tych regionów znajduje się pod kontrolą odrębnych władz lokalnych, przy czym samowznająca Republika Somaliland (dawna kolonia brytyjska, zatem region o innej historii niż reszta Somalii, którą kolonizowały Włochy) odmawia rozmów o jakimkolwiek przyszłym podporządkowaniu się władzom w Mogadiszu. Somaliland

¹ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook. Somalia, 05.02.2025, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/somalia/>

² CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook. Somalia, 05.02.2025, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/somalia/>

³ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook. Somalia, 05.02.2025, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/somalia/>

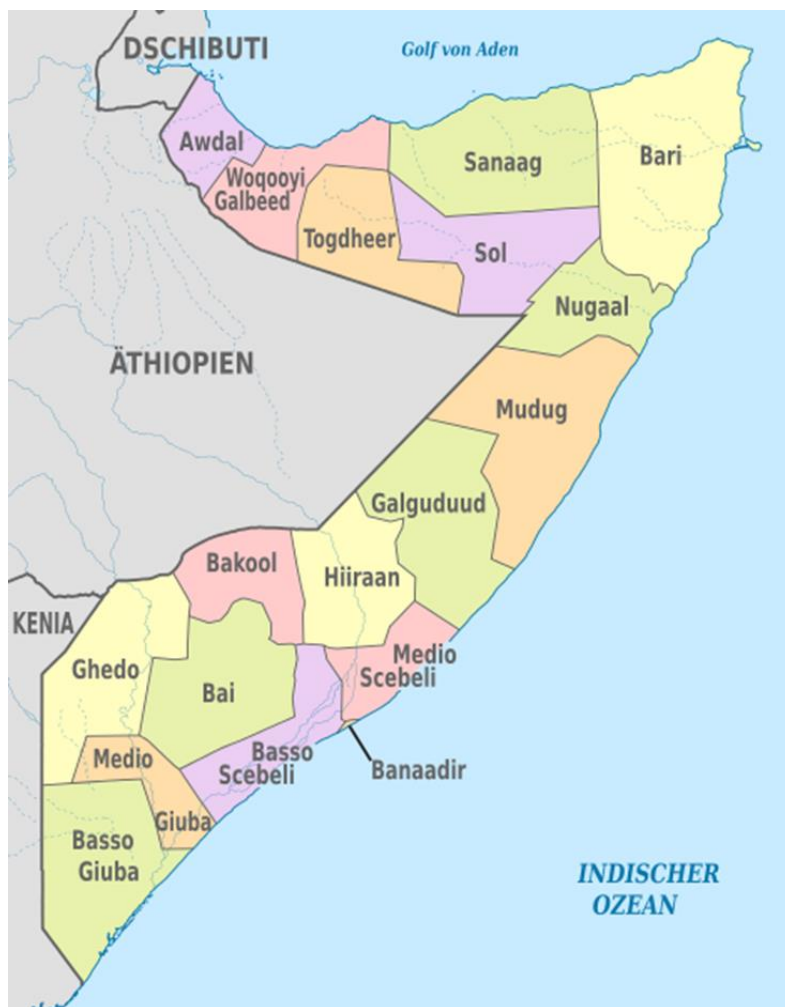
⁴ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook. Somalia, 05.02.2025, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/somalia/>

⁵ ACCORD (Austrian Centre for Country of Origin and Asylum Research and Documentation), Ecolnet featured topic on Somalia: Security Situation, 04.12.2019, <https://www.ecoi.net/en/document/2020898.html>

ogłosił secesję od Somalii w 1991 r. i od tamtej pory zdołał zbudować funkcjonujący organizm państwowy z demokratycznie wybieranym prezydentem i parlamentem.^[6]

PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY

Somalia podzielona jest na 18 regionów (*gobollo*): Awdal, Bakool, Banaadir, Bari, Bay, Galguduud, Gedo, Hiiraan, Jubbada Dhexe (Środkowa Jubba), Jubbada Hoose (Dolna Jubba), Mudug, Nugaal, Sanaag, Shabeellaha Dhexe (Środkowe Shabeelle), Shabeellaha Hoose (Dolne Shabeelle), Sool, Togdheer, Woqooyi Galbeed.^[7] Regiony dzielą się z kolei na 72 dystrykty (*degmo*).^[8]

Mapa. Podział administracyjny Somalii.^[9]

⁶ Al Jazeera, Somaliland rejects talk of unification with Somalia after Museveni comment, 25.09.2023, <https://www.aljazeera.com/news/2023/9/25/somaliland-rejects-talk-of-unification-with-somalia-after-museveni-comment>

⁷ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook. Somalia, 05.02.2025, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/somalia/>

⁸ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook. Somalia, 05.02.2025, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/somalia/>

⁹ Wikimedia, Karte der politischen Gliederung von XY (siehe Dateiname), CC BY-SA 3.0, 25.10.2012, https://it.m.wikipedia.org/wiki/File:Somalia,_administrative_divisions_-_de_-_colored.svg

STRUKTURA WŁADZY

Głowa państwa. Zgodnie z tymczasową konstytucją przyjętą przez Zgromadzenie Konstytucyjne w dniu 1 sierpnia 2012 r. głową państwa jest prezydent wybierany w wyborach pośrednich przez parlament (2/3 głosów) na 4-letnią kadencję. W chwili obecnej prezydentem Somalii jest **Hassan Sheikh Mohamud**, wybrany przez parlament w maju 2022 r. w trzeciej rundzie głosowania (w pierwszej rundzie otrzymał 16% głosów, w drugiej – 34%, w ostatniej 66% głosów). Kolejne wybory planowane są na 2026 r.^[10]

Rząd i premier. Premier i rząd jest wyznaczany przez prezydenta i zatwierdzany przez parlament. Od czerwca 2022 r. funkcję premiera sprawuje **Hamza Abdi Barre**.^[11]

Parlament i wybory parlamentarne. Parlament i wybory parlamentarne. Dwuizbowy Parlament Federalny składa się z: Izby Wyższej (54 mandaty, senatorowie wybierani są pośrednio przez zgromadzenia stanowe na 4-letnią kadencję) oraz Izby Ludu (275 mandatów, członkowie wybierani są pośrednio przez kolegia wyborcze, z których każde składa się z 51 delegatów wybranych przez starszyznę klanową). Ostatnie wybory parlamentarne do Izby Wyższej odbyły się w listopadzie 2021 r., a parlamentarne w kwietniu 2022 r.^[12]

W maju 2023 r. władze Somalii, realizując wieloletnie zapowiedzi, zdecydowały, że od 2024 r. władze, tak lokalne, jak i krajowe, będą wybierane w wyborach bezpośrednich. Kolejne wybory są zaplanowane na 2026 r.^[13]

SYSTEM PRAWNY

Upadek władzy centralnej we wczesnych latach 90. doprowadził do fragmentacji państwowych praktyk prawnych. Ponieważ formalny system wymiaru sprawiedliwości był w rozsypce, prawa zwyczajowe i religijne stały się dominującymi źródłami regulacji. Zaczęły powstawać lokalne sądy, często działające zgodnie z niepisanymi zwyczajami lub prawem szariatu, tworząc zdecentralizowany krajobraz prawny charakteryzujący się nieformalnymi mechanizmami. Obecnie, somalijski system prawny nadal kształtuje wzajemne oddziaływanie między prawem zwyczajowym (xeer), religijnym prawem szariatu i prawem stanowionym.^{[14][15]}

KARA ŚMIERCI

W Somalii stosuje się i wykonuje karę śmierci. Kara śmierci może być zasądzona za przestępstwa pospolite. Poza zabójstwem z premedytacją, obowiązujący w Somalii kodeks karny przewiduje karę śmierci za szereg przestępstw politycznych, w tym

¹⁰ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook. Somalia, 05.02.2025, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/somalia/>

¹¹ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook. Somalia, 05.02.2025, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/somalia/>

¹² CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook. Somalia, 05.02.2025, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/somalia/>

¹³ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook. Somalia, 05.02.2025, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/somalia/>

¹⁴ Generis Global Legal Services, A Comprehensive Overview of the Legal System in Somalia, 28.11.2024, <https://generisonline.com/a-comprehensive-overview-of-the-legal-system-in-somalia/>

¹⁵ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook. Somalia, 05.02.2025, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/somalia/>

szpiegostwo i działanie na szkodę integralności, niepodległości lub jedności państwa somalijskiego, a także za szereg przestępstw zagrażających bezpieczeństwu publicznemu, nawet jeśli nie skutkują śmiercią. Ponadto wojskowy kodeks karny dopuszcza karę śmierci za gwałt. Śmiercią karane są również przestępstwa związane z terroryzmem.^[16] Procesy są zazwyczaj przeprowadzane bez żadnych gwarancji praworządności. Według ostatniego opublikowanego przez Amnesty International raportu, w całym 2023 r. w Somalii skazano na karę śmierci co najmniej 31 osób (w 2022 r. – 6) i wykonano co najmniej 38 egzekucji (w 2022 r. – 6).^[17]

Egzekucje z 2023 r. obejmowały na przykład rozstrzelanie 13 bojowników Al-Shabaab oraz 6 żołnierzy stosujących przemoc wobec cywilów, w marcu 2023 r. w Puntlandzie oraz egzekucję 4 osób, w tym żołnierza, policjanta oraz funkcjonariusza agencji wywiadu za zabójstwo innych żołnierzy, w lutym 2023 r. w Mogadiszu.^[18]

SYTUACJA BEZPIECZEŃSTWA

ANALIZA STATYSTYCZNA

W 2023 r. na terenie Somalii w wyniku różnych przypadków naruszenia bezpieczeństwa, zginęło 8 365 osób (członków służb bezpieczeństwa, bojowników i cywili), natomiast w 2024 r. ilość wszystkich ofiar wyniosła 5 445 osób. Najwięcej ofiar poniosło śmierć w wyniku bezpośrednich starć między wojskiem, a bojownikami nielegalnych ugrupowań zbrojnych. Najwięcej ofiar odnotowano w regionach Dolne Shabelle, Galguduud, Dolna Jubba, Mudug i Środkowe Shabelle. Stosunkowo bardziej bezpieczny były regiony północne, położone na terenie Somalilandu.^[19]

CHARAKTERYSTYKA SYTUACJI BEZPIECZEŃSTWA

Kryzys w Somalii narastał od lat 80. XX w. Był spowodowany recesją gospodarczą i coraz bardziej autorytarnymi rządami dyktatora Mohammeda Siada Barre. W 1991 r. rebelianci obalili dyktatora, lecz natychmiast wszczęli między sobą wojnę o władzę i podział zasobów. Od tego czasu miało miejsce kilka obcych interwencji zbrojnych, w tym amerykańska, etiopska i kenijska^[20] oraz międzynarodowe misje pokojowe, delegowane przez Unię Afrykańską: African Union Mission in Somalia (AMISOM) (2007-2022), AU Transition Mission in Somalia (ATMIS) (2022-2024), a w 2025 r. rozpocząć się ma misja wojskowa o nazwie **Support and Stabilization Mission in Somalia (AUSSOM)**. Ponadto w Somalii od 2013 r. działa także misja wsparcia ONZ

¹⁶ World Coalition Against Death Penalty, The Advocates for Human Rights, The Coalition of Somali Human Rights Defenders, Somalia's Compliance with The International Covenant on Civil and Political Rights: The Death Penalty, 05.02.2024 https://www.theadvocatesforhumanrights.org/International_Submissions/A/Index?id=468

¹⁷ AI (Amnesty International), Death sentences and executions 2023, 29.05.2024, <https://www.amnesty.org/en/documents/act50/7952/2024/en/>

¹⁸ Anadolu Agency, Military court in Somalia executes 13 men by firing squad, 08.03.2022, <https://www.aa.com.tr/en/africa/military-court-in-somalia-executes-13-men-by-firing-squad/2840268>

¹⁹ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Somalia, data 01.01.2023-31.12.2024, dane pobrano 15.01.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

²⁰ Interia, Somalia: Szturm na "szkołę terrorystów". Dzieci uwolnione, 19.01.2018, https://fakty.interia.pl/swiat/news-somalia-szturm-na-szkole-terrorystow-dzieci-uwolnione,nld,2510755#utm_source=paste&utm_medium=paste&utm_campaign=firefox

- **UN Assistance Mission in Somalia (UNSOM)**. W walki wewnętrzne zaangażowana jest również Somalijska Armia Narodowa.^[21]

Jednym z głównych czynników destabilizujących sytuację w Somalii jest rywalizacja klanowa. Przynależność do klanu głównego, subklanów, klanów mniejszościowych kast lub mniejszości etnicznych definiuje rolę jednostki w społeczeństwie. Klany rywalizują ze sobą, jak również z nielegalnymi organizacjami zbrojnymi oraz krajowymi siłami zbrojnymi o wpływy i zasoby, zawierając luźne taktyczne sojusze z nimi lub między sobą. Rywalizacja klanowa jest źródłem lokalnych sporów o ziemię i krwawej zemsty, a klany często posiadają swoje bojówki.^[22]

Od 2006 r. w Somalii rozwija się ponadto islamistyczna partyzantka, w której główną rolę odgrywa ugrupowanie **Al-Shabaab (AS)**. W latach 2006-2011 kontrolowało całe południe Somalii, w tym Mogadiszu.^[23] Obecnie struktury Al-Shabaab kontrolują bezpośrednio znaczne terytoria w regionach Środkowej i Dolnej Jubby, ale poza tym działają na znacznie szerszym terenie, w tym także w Puntlandzie. Od 2014 r. armię somalijską w walce z islamistycznymi, nielegalnymi ugrupowaniami zbrojnymi wspomaga USA, które przeprowadza okresowo lotnicze ataki bombowe na bazy Al-Shabaab.^[24] Mimo dużych strat, Al-Shabaab nadal jest w stanie przeprowadzać zamachy i ataki na somalijskie siły bezpieczeństwa oraz posterunki kontrolne sił międzynarodowych. Organizacja przeprowadza ataki, najczęściej przy użyciu improwizowanych ładunków wybuchowych (IED), oraz zamachy/zabójstwa konkretnych osób. Regiony w największym stopniu zagrożone aktywnością Al-Shabaab to: **Dolne Shabelle, Shabelle Środkowe i Banaadir**. Organizacja jest w stanie przeprowadzać zamachy i zastawiać zasadzki również w samym **Mogadiszu**, stolicy regionu Banaadir i jednocześnie całej Somalii.^[25]

W 2022 r. doszło do zaostrzenia sytuacji, gdyż wojska rządowe przeprowadziły ofensywę na pozycje AS, starając się pozyskać wsparcie oddziałów samoobrony subklanów Hawije (Abgal i Habar Gedir). AS zwiększyło wówczas ilość zamachów za pomocą drogowych min i zasadzek. Jednocześnie rząd zdołał wyprzeć AS z dużych połaci kraju, głównie położonych w środkowej Somalii.^[26] W 2023 r. operacja wojskowa przeciw AS była kontynuowana. Na jesieni 2023 r. walki toczyły się ze zmiennym szczęściem, ze względu na chwiejne poparcie miejscowych klanów.^[27]

W 2024 r. AS nasiliło akcje przeciwko somalijskim siłom bezpieczeństwa oraz bazom i żołnierzom ATMIS w odpowiedzi na operacje wojska przeciwko bojownikom AS. Od początku roku wzrosła intensywność walk oraz liczba ofiar, szczególnie w Dolnym Shabelle, regionie Mudug, Dolnej Jubie, a także w Środkowej Jubie. AS zdołało

²¹ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook. Somalia, 05.02.2025, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/somalia/>

²² EUAA (European Union Agency for Asylum), Somalia: Security Situation (February 2023), 23.02.2023, <https://euaa.europa.eu/publications/somalia-security-situation-february-2023>

²³ Counter Terrorism Project, Al-Shabab, <https://www.counterextremism.com/threat/al-shabab>

²⁴ AP News, US military says airstrike in Somalia kills 26 al-Shabab, 01.02.2019, <https://apnews.com/8b53bcf7607f4957854432ee0b1fe153>

²⁵ UN Security Council, Situation in Somalia. Report of the Secretary-General, S/2021/944, 11.11.2021, https://unsom.unmissions.org/sites/default/files/sq_report_on_somalia_11_november_2021.pdf

²⁶ ICG (International Crisis Group), Sustaining Gains in Somalia's Offensive against Al-Shabaab, 21.03.2023, <https://www.crisisgroup.org/africa/horn-africa/somalia/b187-sustaining-gains-somalias-offensive-against-al-shabaab>

²⁷ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), Situation Update September 2023, Somalia: The Government and al-Shabaab Vie for the Support of Clan Militias, 15.09.2023, <https://acleddata.com/2023/09/15/somalia-situation-update-september-2023-the-government-and-al-shabaab-vie-over-the-support-of-clan-militias/>

odzyskać niektóre utracone wcześniej pozycje.^{[28][29][30]} Ofensywa wojska jest kontynuowana ze zmiennym szczęściem, natomiast AS prowadzi nadal ataki przeciwko rządowi, siłom międzynarodowym, cywilom i firmom, w tym dokonując ataków na miejsca handlu, takie jak bazar w Mogadiszu. Grupa posiada swoje służby zwiadowcze (*amniyat*) na terenach kontrolowanych przez rząd, co utrudnia zwalczanie jej wpływów.^[31]

Oddziały **Państwa Islamskiego (ISIS)** w Somalii stacjonują głównie w **Puntlandzie**. Tam też rekrutują nowych członków,^[32] w tym także spośród uchodźców z innych krajów, w tym w szczególności Somalijczyków.^[33] W 2023 r. wzrosła aktywność ISIS w Mogadiszu, gdzie miało miejsce kilka krwawych zamachów samobójczych.^[34] Ataki dokonywane przez ISIS w Somalii wymierzone są głównie w struktury i jednostki rządowe, jak też siły międzynarodowe. Motywem działań ISIS jest przede wszystkim obalenie władz centralnych i wprowadzenie własnych rządów, a także prawa islamskiego – szariatu.^[35] Według Jamestown Foundation, rola ISIS osłabła, gdy w amerykańskim nalocie na górskie obszary Puntlandu 26 stycznia 2023 r. zginął prawdopodobnie Bilal Al-Sudani, jeden z głównych strategów somalijskiego odgałęzienia organizacji.^[36] Ponadto władze Puntlandu twierdzą, że od czasu rozpoczęcia ofensywy w zeszłym roku jego siły zdobyły 48 jaskiń i placówek ISIS oraz zniszczyły dziesiątki dronów i ładunków wybuchowych.^[37] Z kolei napływ bojowników z niedalekiego Jemenu wzmocnił struktury ISIS, a jego znaczenie podkreślił przyjazd do Puntlandu emira ISIS, Abu Hafsa al-Hashemiego al-Qurashi.^[38] Amerykańskie naloty przeciw ISIS miały miejsce także na początku lutego 2025 r.^[39]

Na terenie Somalii działają także inne organizacje islamistyczne jak **Ahl al-Sunna wal-Jama'a**, w tym także związane z **Państwem Islamskim**. Obecność tej

²⁸ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), Situation Update May 2024; Somalia: Renewed counter-insurgency operations expected as al-Shabaab regroup, 31.05.2024, <https://acleddata.com/2024/05/31/somalia-situation-update-march-2024-renewed-counter-insurgency-operations-expected-as-al-shabaab-regroups/>

²⁹ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), Situation Update March 2024; Somalia: Al-Shabaab Regains Lost Territories Amid Run-up to State Elections, 28.03.2024, <https://acleddata.com/2024/03/28/somalia-situation-update-march-2024-al-shabaab-regains-lost-territories-amid-run-up-to-state-elections/>

³⁰ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), Situation Update April 2024; Somalia: Dispute Over Constitutional Amendment and Increased al-Shabaab Attacks, 25.05.2024, <https://acleddata.com/2024/04/26/somalia-situation-update-april-2024-dispute-over-constitutional-amendment-and-increased-al-shabaab-attacks/>

³¹ UN Security Council, Report of the Panel of Experts pursuant to resolution 2713 (2023) submitted in accordance with resolution 2713 (2023) [S/2024/748], 28.10.2024, <https://undocs.org/S/2024/748>

³² ICG (International Crisis Group), The Islamic State Threat in Somalia's Puntland State, 17.11.2016, <https://www.crisisgroup.org/africa/horn-africa/somalia/islamic-state-threat-somalias-puntland-state>

³³ BBC News, Why Trump is on the warpath in Somalia, 06.02.2025, <https://www.bbc.com/news/articles/cyv4270qlipo>

³⁴ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), Context Assessment: Heightened Political Violence in Somalia, 04.03.2023, <https://reliefweb.int/attachments/e73fee10-0fca-4b52-b500-1fac1f1f3ca7/Context%20Assessment%20Heightened%20Political%20Violence%20in%20Somalia.pdf>

³⁵ ICG (International Crisis Group), The Islamic State Threat in Somalia's Puntland State, 17.11.2016, <https://www.crisisgroup.org/africa/horn-africa/somalia/islamic-state-threat-somalias-puntland-state>

³⁶ Jamestown Foundation, Bilal al-Sudani's Death Weakens Islamic State Influence in Somalia, Terrorism Monitor Volume: 21 Issue: 7, 31.03.2023, <https://www.ecoi.net/en/document/2089872.html>

³⁷ BBC News, Why Trump is on the warpath in Somalia, 06.02.2025, <https://www.bbc.com/news/articles/cyv4270qlipo>

³⁸ VOA (Voice of Africa), Islamic State in Somalia poses growing threat, US officials say, 18.06.2024, <https://www.voanews.com/a/islamic-state-in-somalia-poses-growing-threat-us-officials-say/7660468.html>

³⁹ Long War Journal, US, UAE conducting airstrikes in northern Somalia, 05.02.2025, <https://www.longwarjournal.org/archives/2025/02/us-uae-conducting-airstrikes-in-northern-somalia.php>

organizacji odnotowano w regionie **Galmudug (Galguduud i Mudug)**, **Hiiraan i Bari**.^[40]

Somaliland pozostaje w sporze terytorialnym z Puntlandem o kontrolę nad terytoriami Sool i Sanaag, a także częścią regionu Togdheer, znajdującymi się na styku tych dwóch regionów.^[41] W lutym 2023 r. wybuchły walki w północnym mieście Las Anod między siłami bezpieczeństwa Somalilandu i lokalnymi bojówkami klanu Dhulbahante. Starszyzna klanowa przejęła władzę w mieście i ogłosiła, że nie zamierza podlegać zwierzchności Somalilandu ani Puntlandu, ale zamierza podporządkować się władzom federalnym Somalii. Spotkało się to z gwałtowną reakcją władz Somalilandu, które nakazały pacyfikację miasta. Walki trwały kilka dni, jednak Somaliland nie zdołał przejąć miasta. Następnie w połowie lutego 2023 r. ogłoszono jednostronne zawieszenie broni i negocjacje pokojowe ze starszyzną klanu Dhulbahante. Starszyzna ogłosiła jednak, że żadne rozmowy nie będą możliwe, dopóki Somaliland nie wycofa wojsk z miasta.^[42] Według agencji Al Jazeera, do końca kwietnia 2023 r. w Las Anod zginęło ponad 350 osób, a 1800 zostało rannych. Starcia spowodowały także masowe przemieszczenia ludności.^[43]

W Somalii może dochodzić również do przypadków przemocy między wspólnotami lokalnymi lub klanami na tle rywalizacji o zasoby, takie jak woda lub dostęp do pastwisk. Ostatni tego typu konflikt miał miejsce pod koniec grudnia 2024 r. w regionie Mudug.^[44]

USTAWODAWSTWO SPECJALNE

Brak informacji na temat ustawodawstwa specjalnego, obowiązującego na terenie Somalii. Jednak władze niektórych regionów mogą ogłaszać godzinę policyjną w wybranych okresach czasu lub na stałe.^[45]

SYTUACJA LUDNOŚCI CYWILNEJ

ANALIZA STATYSTYCZNA

Według danych ACLED, w 2023 r. w Somalii w różnego rodzaju incydentach śmierć poniosło 683 cywilów, z kolei w 2024 r. odnotowano 473 ofiary cywilne. Najwięcej ofiar zginęło w bezpośrednich atakach, w tym członkowie administracji rządowej i pracownicy służb bezpieczeństwa, także na skutek zamachów terrorystycznych.

⁴⁰ UN Security Council, Situation in Somalia. Report of the Secretary-General, S/2021/944, 11.11.2021, https://unsom.unmissions.org/sites/default/files/sg_report_on_somalia_11_november_2021.pdf

⁴¹ EUAA (European Union Agency for Asylum), Somalia: Security Situation (February 2023), 23.02.2023, <https://euaa.europa.eu/publications/somalia-security-situation-february-2023>

⁴² Al Jazeera, What's driving conflict in the disputed Somali city of Las Anod? 20.02.2023, <https://www.aljazeera.com/news/2023/2/20/whats-driving-conflict-in-the-disputed-somali-city-of-las-anod>

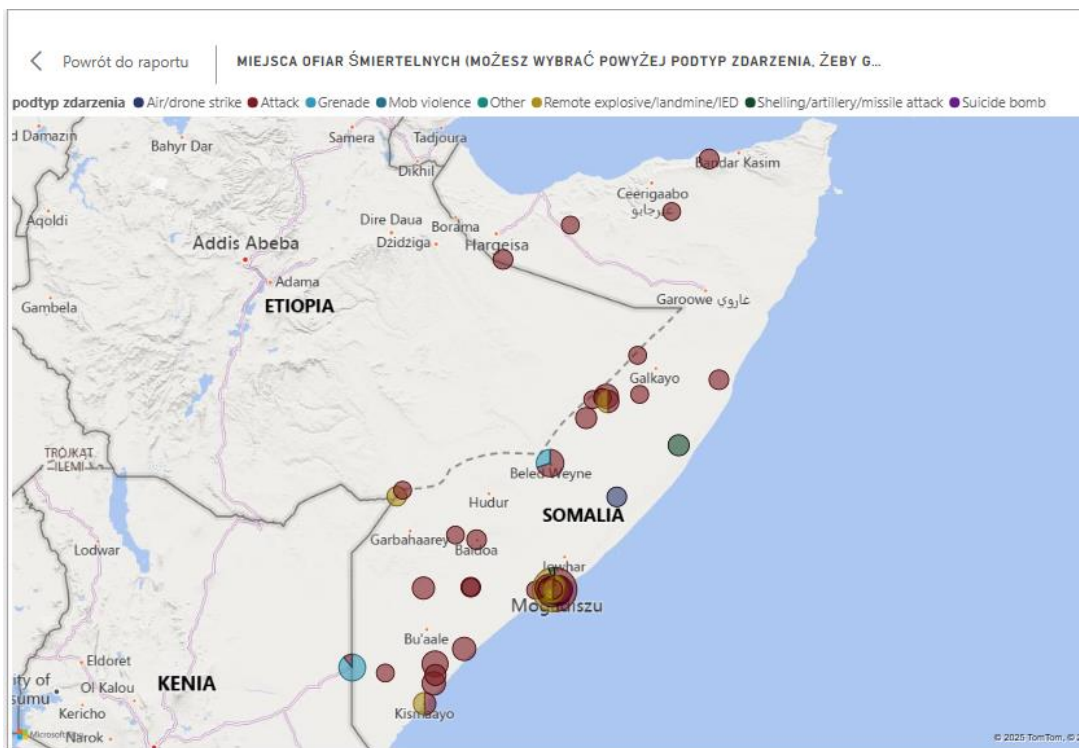
⁴³ People Dispatch, Dozens more killed defending unionist city of Las Anod from separatist Somaliland, 06.04.2023, <https://peoplesdispatch.org/2023/04/06/dozens-more-killed-defending-unionist-city-of-las-anod-from-separatist-somaliland/>

⁴⁴ UNHCR (UN High Commissioner for Refugees), Somalia; Protection and Solution Monitoring; Flash Alert 21; December 2024, 31.12.2024, <https://data.unhcr.org/en/documents/download/113492>

⁴⁵ SL Reporter, Government imposes charges in Erigavo after deadly clashes, 27.11.2024, <https://somalilandreporter.com/2024/11/27/government-imposes-charges-in-erigavo-after-deadly-clashes/>

W ciągu ostatniego roku najbardziej niebezpiecznymi regionami było Dolne Shabelle, Banadir i Galgaduud.^[46]

Najwięcej ofiar cywilnych spowodowała działalność ugrupowania Al-Shabaab, pozostałe ofiary przypisuje się wojskom somalijskim, klanowym bojówkom i innym niezidentyfikowanym oddziałom zbrojnym. Przeważają liczne ataki o niewielkiej skali, brak jest doniesień o celowych masowych zbrodniach, popełnianych obecnie na terenie Somalii. Ludności stolicy kraju, Mogadyszu, w największym stopniu zagrażają samobójcze zamachy terrorystyczne, które prowadzą do masowych, w większości przypadkowych ofiar, a także ataki na poszczególne osoby.^[47]

Mapa. Miejsca śmierci cywilów w Somalii w okresie: 01.01.2024-31.12.2024 (grafika wykonana przez WIKP w programie PowerBI, na podstawie danych ACLED i OpenStreetMap).^[48]

⁴⁶ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Somalia, Civilians, 01.01.2023-31.12.2024, dane pobrano 15.01.2024, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁴⁷ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Somalia, Civilians, 01.01.2023-31.12.2024, dane pobrano 15.01.2024, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁴⁸ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Somalia, Civilians, 01.01.2023-31.12.2024, dane pobrano 15.01.2024, <https://acleddata.com/data-export-tool>

Prowincja (admin1)	Liczba ofiar
Awdal	0
Woqooyi Galbeed	2
Bakool	3
Bari	5
Sool	5
Togdheer	5
Nugaal	6
Bay	13
Sanaag	14
Gedo	16
Hiraan	16
Middle Juba	20
Lower Juba	22
Mudug	28
Middle Shabelle	35
Galgaduud	48
Banadir	83
Lower Shabelle	152
Suma	473

Tabela. Liczba śmiertelnych ofiar cywilnych w poszczególnych jednostkach administracyjnych Somalii w okresie: 01.01.2024-31.12.2024 (tabela przygotowana przez WIKP w programie PowerBI, na podstawie danych ACLED).^[49]

ZAGROŻENIA DLA CYWILÓW ZWIĄZANE Z KONFLIKTEM ZBROJNYM

DZIAŁANIA WOJENNE

Działania zbrojne i starcia między somalijską armią a bojówkami AS powodują niekiedy śmierć cywilów, głównie jako przypadkowych ofiar. W 2023 r. odnotowano 56 przypadkowych ofiar cywilnych działań zbrojnych, a w 2024 r., mimo prowadzonej przez somalijską armię ofensywy, odnotowano tylko pojedyncze ofiary.^[50]

W ostrzale moździerzowym prowadzonym przez Al-Shabaab w 2023 r. śmierć poniosło w różnych incydentach 19 cywili. 14 marca 2023 r. bojówki ostrzelały pociskami moździerzowymi miasto Bardera (Gedo), a niektóre z pocisków uderzyły w domy mieszkalne. Zginęło 4 mieszkańców. 4 lipca 2023 r. pociskami moździerzowymi ostrzelana została dzielnica Vila Somalia w Mogadiszu. Jeden z pocisków trafił w dom mieszkalny, w którym zginęły 4 osoby, a kolejne 3 zostały ranne.^[51]

⁴⁹ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Somalia, Civilians, 01.01.2023-31.12.2024, dane pobrano 15.01.2024, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁵⁰ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Somalia, Civilians, 01.01.2023-31.12.2024, dane pobrano 15.01.2024, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁵¹ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Somalia, Civilians, 01.01.2023-31.12.2024, dane pobrano 15.01.2024, <https://acleddata.com/data-export-tool>

W przypadkowym ostrzale moździerzowym sił bezpieczeństwa Somalilandu zginęło czterech cywilów w 4 odrębnych incydentach w miejscowości Las Anod (Sool) w lutym i sierpniu 2023 r.^[52]

9 lipca 2024 r. służby bezpieczeństwa Somalii zabiły pięciu cywilów w ostrzale moździerzowym w miejscowości Ballo w Dolnym Shabelle, kiedy pocisk omyłkowo uderzył w dom mieszkalny.^[53]

Zdarzało się również, że cywile ginęli w wyniku działań prowadzonych przez ATMIS. W 2023 r. było 10 cywilnych ofiar różnych incydentalnych ostrzałów. 28 maja w ostrzale moździerzowym wymierzonym w Al-Shabaab w mieście Mudul-Braawe (Dolne Shabelle) zginęło sześćoro dzieci. Atak był odwetem za ostrzał oddziałów ATMIS w Embaresso. Dwóch cywilów poniosło śmierć w ostrzale moździerzowym w pobliżu miasta Qoryooley (Dolne Shabelle), gdy pociski przypadkowo trafiły w dzielnicę mieszkalną. Po jednej osobie zginęło wskutek ostrzału moździerzowego ATMIS w wiosce Janaale (Dolne Shabelle) w maju oraz w Golweyn (Dolne Shabelle) w czerwcu.^[54]

DZIAŁANIA PARTYZANCKIE

Ataki oddziałów partyzanckich Al-Shabaab były główną przyczyną śmierci cywilów w 2023 r. i w 2024 r. Miały one charakter zasadzek na konwoje pojazdów, podkładania bomb przydrożnych i min, ataków na konkretne osoby, zwykle przedstawicieli rządu. Niekiedy ataki powodowane były konfliktami klanowymi, próbą wymuszenia podatku, lub oskarżeniami o współpracę z rządem lub siłami amerykańskimi. W miejscowościach pod kontrolą AS, dokonywano publicznych egzekucji na osobach, które uważano za wrogów organizacji. Ataki miały charakter rozproszony i jednorazowo powodowały nieliczne ofiary, ale poprzez swoją systematyczność stanowiły poważne zagrożenie dla cywilów na obszarze ogarniętym rebelią.^[55]

Jednym z większych, ostatnich ataków na wioski w regionie Dolne Shabelle była eksplozja 9 czerwca 2023 r. w miejscowości Muraale, w której zginęło 27 osób, a 53 zostały ranne. Większość ofiar stanowiły dzieci. Sprawca tego ataku nie został ustalony.^[56]

⁵² ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Somalia, Civilians, 01.01.2023-31.12.2024, dane pobrano 15.01.2024, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁵³ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Somalia, Civilians, 01.01.2023-31.12.2024, dane pobrano 15.01.2024, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁵⁴ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Somalia, Civilians, 01.01.2023-31.12.2024, dane pobrano 15.01.2024, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁵⁵ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Somalia, Civilians, 01.01.2023-31.12.2024, dane pobrano 15.01.2024, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁵⁶ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Somalia, Civilians, 01.01.2023-31.12.2024, dane pobrano 15.01.2024, <https://acleddata.com/data-export-tool>

DZIAŁANIA ODWETOWE

Działania odwetowe armii somalijskiej, skierowane w ludność cywilną, należały do rzadkości i nie przybierały masowych rozmiarów. Najczęściej wiązały się z nadużywaniem przemocy na posterunkach kontrolnych w strefie walk.^[57]

W lutym 2023 r. w starciach w Las Anod ostrzelany został ambulans, zginął personel medyczny, ciężarna kobieta i dzieci. Zniszczono około 1000 domów, a działania wojsk Somalilandu miały cechy celowej zemsty na ludności miasta.^[58]

SYTUACJA HUMANITARNA W STREFACH KONFLIKTU ZBROJNEGO

Kryzys humanitarny w Somalii spowodowany jest powtarzającymi się klęskami żywiołowymi, konfliktami, epidemiami chorób i prowadzi do powszechnego ubóstwa. Warunki te doprowadziły do niedoboru wody, zmniejszenia plonów, przemieszczeń i rozprzestrzeniania się chorób. Jednak liczba osób potrzebujących wsparcia żywnościowego zmniejszyła się z 8,3 mln w 2023 r. do 6,9 mln w 2024 r., pozostając jednak powyżej średniej z pięciu lat wynoszącej 6,8 mln.^[59]

Konflikt nie tylko powoduje ofiary śmiertelne wśród ludności cywilnej lecz także niszczy cywilną infrastrukturę i uniemożliwia jej odbudowę, ogranicza bezpieczeństwo żywnościowe, osłabia system edukacyjny, a także powoduje wewnętrzne przesiedlenia. W szczególnie trudnej sytuacji są osoby mieszkające na obszarach, gdzie często podkładane są przydrożne miny i ładunki wybuchowe, a także mieszkańcy terenów kontrolowanych przez AS. Rocznie notuje się kilkadziesiąt ataków na konwoje z pomocą humanitarną.^[60]

AS atakowało i niszczyło studnie, nabrzeże rzeki Shabelle, mosty, domy mieszkalne, infrastrukturę komunikacyjną oraz szkoły. Ataki te były dokonywane w ramach zemsty za ofensywę wojsk somalijskich i międzynarodowych wobec grupy.^[61]

Dostęp do pomocy humanitarnej dla osób potrzebujących jest poważnym wyzwaniem ze względu na brak bezpieczeństwa, przeszkody biurokratyczne i konflikty. Od 24 maja do 17 września 2024 r. udokumentowano 75 incydentów, utrudniających dostarczanie pomocy humanitarnej, a do 36 z 74 dzielnic nie można było dotrzeć lub było bardzo trudno. Ponadto pracownicy organizacji humanitarnych są regularnie narażeni na bezpośrednią lub pośrednią przemoc – odnotowano 23 przypadki przemocy wobec pracowników organizacji humanitarnych.^[62]

⁵⁷ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Somalia, Civilians, 01.01.2023-31.12.2024, dane pobrano 15.01.2024, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁵⁸ Al Jazeera, What's driving conflict in the disputed Somali city of Las Anod? 20.02.2023, <https://www.aljazeera.com/news/2023/2/20/whats-driving-conflict-in-the-disputed-somali-city-of-las-anod>

⁵⁹ UN Security Council, Situation in Somalia - Report of the Secretary-General [S/2024/698], 27.09.2024, <https://undocs.org/S/2024/698>

⁶⁰ EUAA (European Agency for Asylum), Somalia: Security Situation (February 2023), 23.02.2023, <https://euaa.europa.eu/publications/somalia-security-situation-february-2023>

⁶¹ EUAA (European Agency for Asylum), Somalia: Security Situation (February 2023), 23.02.2023, <https://euaa.europa.eu/publications/somalia-security-situation-february-2023>

⁶² UN Security Council, Situation in Somalia - Report of the Secretary-General [S/2024/698], 27.09.2024, <https://undocs.org/S/2024/698>

ZAGROŻENIA DLA CYWILÓW NIEZWIĄZANE Z KONFLIKTEM ZBROJNYM

TERRORYZM

Na terenach pod kontrolą rządu, gdzie nie toczą się starcia z AS, często dochodzi do zamachów terrorystycznych o masowej skali. Organizacja posługuje się terroryzmem jako metodą walki, a jej bojownicy dokonują zamachów samobójczych i podkładają ładunki wybuchowe, również pod cele cywilne. Często także dokonują egzekucji osób, które postrzegają jako zdrajców, czyli pracowników rządowych, służb bezpieczeństwa i administracji. Ataki te często mają miejsce poza strefą kontroli AS, głównie w Mogadiszu i innych większych miastach.

4 stycznia 2023 r. AS przeprowadzili zamach samobójczy pod siedzibą lokalnych władz i komisariatem policji w mieście Maxaas (Hiraan), zabijając 52 osoby i raniąc wiele innych.^[63]

14 marca 2023 r. AS przeprowadzili zamach samobójczy w mieście Bardera (Gedo) uderzając w siedzibę lokalnych władz, gdzie trwała rekrutacja ochotników do udziału w operacji wojskowej przeciwko AS. Zginęło 6 osób.^[64]

14 lipca 2023 r. zamachowiec-samobójca z AS zdetonował ładunki wybuchowe w rządowej dzielnicy mieszkalnej Shiirkole w Mogadiszu, zabijając co najmniej 12 osób, w tym zastępcę komisarza okręgu.^[65]

10 sierpnia 2023 r. AS zaatakowali kawiarnię w Jalalaqsi (Hiraan), w której przebywał komisarz okręgu. W zamachu zginęło 9 osób.^[66]

14 lipca 2024 r. eksplodujący ładunek wybuchowy zabił 9 cywilów, oglądających mecz piłkarski, w kafejce hotelowej w Mogadiszu. Wśród zabitych i rannych byli urzędnicy państwowi.

17 sierpnia i 17 października 2024 r. Al Shabaab zorganizował dwa kolejne zamachy w kawiarniach Mogadiszu, uczęszczanych przez żołnierzy i policję. W każdym z nich zginęło co najmniej 8 osób, w tym właściciele i przypadkowe osoby.^[67]

POZAPRAWNE EGZEKUCJE, UPROWADZENIA, POGROMY

Niekiedy bojówki klanowe porywają osoby cywilne jako przejaw zemsty klanowej albo w celu wymuszenia ustępstw na administracji lokalnej.^[68]

⁶³ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Somalia, Civilians, 01.01.2023-31.12.2024, dane pobrano 15.01.2024, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁶⁴ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Somalia, Civilians, 01.01.2023-31.12.2024, dane pobrano 15.01.2024, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁶⁵ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Somalia, Civilians, 01.01.2023-31.12.2024, dane pobrano 15.01.2024, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁶⁶ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Somalia, Civilians, 01.01.2023-31.12.2024, dane pobrano 15.01.2024, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁶⁷ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Somalia, Civilians, 01.01.2023-31.12.2024, dane pobrano 15.01.2024, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁶⁸ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Somalia, Civilians, 01.01.2023-31.12.2024, dane pobrano 15.01.2024, <https://acleddata.com/data-export-tool>

Na przestrzeni 2024 r. doszło do konfliktu między klanami w wiosce Jiicboor, w regionie Mudug, który przerodził się w starcia międzyklanowe pod koniec grudnia 2024 r. Zginęła jedna osoba, kilka zostało rannych, ale przemoc doprowadziła do wysiedlenia kilku tysięcy osób z tego regionu.^[69] Starcia międzyklanowe miały miejsce także w Somalilandzie, w regionie Togdher.^[70]

PRZEMOC STOSOWANA W TRAKCIE DEMONSTRACJI I PROTESTÓW

W Somalii dość często dochodzi do protestów i demonstracji, niektóre mają gwałtowny przebieg i towarzyszą im interwencje sił porządkowych. Na przestrzeni 2023 r. w osobnych incydentach zginęło w sumie 5 osób, a w 2024 r. – 6.^[71] Na przełomie grudnia 2022 i stycznia 2023 r. w miejscowości Las Anod w Somalilandzie wybuchły gwałtowne zamieszki po śmierci lokalnego polityka zamordowanego w niewyjaśnionych okolicznościach. Siły bezpieczeństwa zaczęły strzelać do demonstrujących, zabijając 20 osób. Ostatecznie władzę w mieście przejęła starszyzna plemienna klanu Dhulbahante.^[72]

PRZESTĘPCZOŚĆ ZORGANIZOWANA

Przestępczość na terenie Somalii jest bardzo rozpowszechniona, a ponadto bardzo często działalność partyzancka splata się z działaniami sensu stricte przestępczymi, jak kradzieże i wymuszenia. W dużych miastach, szczególnie w Mogadiszu, gdzie jest nagromadzenie dużej ilości młodych ludzi bez perspektyw, powstają gangi. Najbardziej znany jest gang **Ciyaal Weero**. Działania władz, mające na celu ograniczenie działalności gangów prowadzą często do pozaprawnych zabójstw i egzekucji.^[73]

Urzednicy państwowi są zaangażowani w zorganizowaną działalność przestępczą, taką jak sprzeniewierzenie pomocy międzynarodowej, opodatkowywanie przepływów i nadzorowanie nielegalnych działań w zamian za łapówki. Przestępcze biznesy, grupy, klany i milicje przeniknęły na wszystkie szczeble państwa. Korupcja organów celnych i straży granicznej ułatwiają przemyt, a drobni handlarze, głównie zubożałe kobiety, są zmuszani do płacenia łapówek, aby uniknąć konfiskaty towarów. Zagraniczne podmioty w Somalii są zaangażowane w szereg nielegalnych działań, w tym handel ludźmi i bronią, eksploatację zasobów naturalnych i ingerencję polityczną.^[74]

⁶⁹ UNHCR (UN High Commissioner for Refugees), Somalia; Protection and Solution Monitoring; Flash Alert 21; December 2024, 31.12.2024, <https://data.unhcr.org/en/documents/download/113492>

⁷⁰ UNHCR (UN High Commissioner for Refugees), Somalia; Protection and Solutions Monitoring Network (PSMN); Flash Alert #18; November 2024, 05.11.2024, <https://data.unhcr.org/en/documents/download/112279>

⁷¹ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Somalia, Civilians, 01.01.2023-31.12.2024, dane pobrano 15.01.2024, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁷² Al Jazeera, What's driving conflict in the disputed Somali city of Las Anod? 20.02.2023, <https://www.aljazeera.com/news/2023/2/20/whats-driving-conflict-in-the-disputed-somali-city-of-las-anod>

⁷³ EUAA (European Union Agency for Asylum, Somalia: Security Situation (February 2023), 23.02.2023, <https://euaa.europa.eu/publications/somalia-security-situation-february-2023>

⁷⁴ Africa Organized Crime Index, Somalia 2023, <https://ocindex.enactafrica.org/Country/somalia>

PRAWNE I PRAKTYCZNE ASPEKTY DOTYCZĄCE ZMIANY MIEJSCA POBYTU

PRZEPISY REGULUJĄCE SWOBODĘ PRZEMIESZCZANIA SIĘ

Tymczasowa konstytucja federalna stanowi, że wszystkie osoby legalnie przebywające w kraju mają prawo do swobodnego przemieszczania się, wyboru miejsca zamieszkania i opuszczenia kraju. Swoboda przemieszczania się była i jest jednak ograniczona na niektórych obszarach.^[75]

Punkty kontrolne zainstalowane na terenie całego kraju przez siły rządowe, ATMIS, zbrojne bojówki, klany, frakcje oraz organizacje terrorystyczne w znacznym stopniu utrudniają swobodę przemieszczania się ludności cywilnej wewnątrz kraju. Na posterunkach dochodzi ponadto do różnego rodzaju przestępstw, jak wymuszenia, grabieże, molestowanie i innego rodzaju przemocy. Częste ataki różnego rodzaju zbrojnych ugrupowań na personel humanitarny ograniczają dostarczanie pomocy osobom najbardziej potrzebującym (zwłaszcza w południowych i centralnych regionach kraju).^{[76][77]}

MIGRACJE WEWNĘTRZNE

Różnego rodzaju zagrożenia występujące w Somalii powodują od lat masowe ruchy ludności. Według szacunków z 2023 r. już niemal połowa ludności Somalii zamieszkuje obszary miejskie, z czego największy jest stołeczny region Mogadyszu (2,6 mln osób) oraz Hargeisa (1,1 mln). Ludność miejska przyrasta w bardzo szybkim tempie, co roku powiększając się o 4,2%.^[78]

WEWNĘTRZNI UCHODźCY

Według UNHCR, pod koniec 2024 r. ok. 3,9 mln Somalijczyków było przesiedlonych wewnątrz kraju.^[79] Głównymi przyczynami przesiedleń w Somalii są katastrofy naturalne, głównie susza, konflikty między klanami, oraz ucieczka z terenów kontrolowanych przez Al-Shabaab. Większość przesiedleń ma charakter lokalny i ludność pozostaje w regionie pochodzenia. Największą skalę mają przesiedlenia lokalne, głównie w regionie Galguduud i Hiiraan. Najwięcej osób opuszcza region Dolnej Shabeelle, zaś najwięcej przybyszów zarejestrowano w regionie Banaadir (Mogadyszu). Część z uchodźców wewnętrznych może przesiedlić się do stolicy Somalii – Mogadyszu, ale nie zawsze rozwiązanie to skutkuje poprawą sytuacji materialnej. Nie mają oni dostępu do ochrony zdrowia, nie mają praw własności, co

⁷⁵ USDOS (US Department of State), 2023 Country Report on Human Rights Practices: Somalia, 23.04.2024, <https://www.ecoi.net/en/document/2107699.html>

⁷⁶ Human Rights Watch (HRW), World Report 2024 - Somalia, 11.01.2024, <https://www.ecoi.net/en/document/2103135.html>

⁷⁷ USDOS (US Department of State), 2023 Country Report on Human Rights Practices: Somalia, 23.04.2024, <https://www.ecoi.net/en/document/2107699.html>

⁷⁸ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook. Somalia, 05.02.2025, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/somalia/>

⁷⁹ UNHCR (UN High Commissioner for Refugees), Regional Bureau for East, Horn of Africa, and the Great Lakes; Refugees, asylum-seekers, returnees and IDPs as of 31-Dec-24, 28.01.2025, <https://data.unhcr.org/en/documents/download/114054>

naraża ich na wysiedlenia. Panują ekstremalnie trudne warunki higieniczne. Szczególnie narażone na wszelkiego rodzaju zagrożenia, w tym na przemoc na tle seksualnym, są samotne kobiety. W osiedlach uchodźców brakuje policji, ścieżki są nieoświetlone, brakuje toalet.^{[80][81]}

W ostatnich latach w Mogadiszu często dochodziło do likwidacji nieformalnych osiedli, w wyniku których wewnątrzni uchodźcy po raz kolejny tracili dach nad głową. Brak kompleksowego planowania urbanistycznego i solidnych systemów prawnych stwarza możliwości wykorzystywania słabszych społeczności. Są to zazwyczaj ludzie, którzy przybyli do Mogadiszu ze wsi i nie mają odpowiednich kontaktów opartych na klanach, które są tak wpływowe w mieście. Większość eksmisji dokonywana jest przez prywatnych właścicieli lub w wyniku zawłaszczania ziemi przez polityków i osoby z dobrymi koneksjami. Ale wysiedlone gospodarstwa domowe, które osiedliły się w opuszczonych budynkach rządowych, są również usuwane, aby zrobić miejsce dla rozwoju nieruchomości. Na początku 2024 r. roku, lokalne władze zażądały od rodzin ekshumacji ciał krewnych pochowanych na rządowej ziemi w pobliżu portu, która została przeznaczona na obóz marynarki wojennej.^[82] Przymusowe eksmisje przesiedleńców, mieszkających w nieformalnych osiedlach są kontynuowane i obejmują kilkadziesiąt tysięcy osób rocznie. Od maja do września 2024 r. co najmniej 30 000 osób zostało przymusowo wysiedlonych, z czego 64% w regionie Banaadir.^[83]

UCHODźCY W KRAJACH SĄSIEDNICH

Według danych z końca 2024 r., około 933 tys. Somalijczyków znalazło schronienie w sąsiednich krajach, głównie w Kenii i Etiopii, a także w Ugandzie i Jemenie.^{[84][85]} Na mocy porozumienia z 2013 r. między Kenią, Somalią i UNHCR, rozpoczęto dobrowolną repatriację uchodźców przebywających w Kenii. Na mocy tego porozumienia w latach 2014-2022 do Somalii powróciło 80 tys. osób. W 2021 r. władze Kenii nakazały zamknięcie dwóch największych obozów dla uchodźców somalijskich: Dadaab i Kakuma. Ośrodki te miały zostać zamknięte do połowy 2022 r., jednak niewielu z ich mieszkańców zdecydowało się na powrót do Somalii. Władze Kenii zdecydowały się opóźnić zamknięcie obozów, pozostawiając ich mieszkańców w próżni i niepewności, co do ich dalszego losu. Pewna grupa mieszkańców zdecydowała się na próbę nielegalnego przedostania się przez Jemen do Arabii Saudyjskiej i innych krajów docelowych.^[86]

⁸⁰ Internal Displacement Monitoring Center, Country Profile, Somalia, 14.05.2024, <https://www.internal-displacement.org/countries/somalia/>

⁸¹ EUAA, Somalia: Security Situation (February 2023), 23.02.2023, <https://euaa.europa.eu/publications/somalia-security-situation-february-2023>

⁸² The New Humanitarian, As Mogadishu's skyline transforms, the urban poor call for economic inclusion, 11.09.2025, <https://www.thenewhumanitarian.org/feature/2024/09/11/somalia-mogadishu-skyline-transforms-urban-poor-call-economic-inclusion>

⁸³ UN Security Council, Situation in Somalia - Report of the Secretary-General [S/2024/698], 27.09.2024, <https://undocs.org/S/2024/698>

⁸⁴ UNHCR (UN High Commissioner for Refugees), Regional Bureau for East, Horn of Africa, and the Great Lakes; Refugees, asylum-seekers, returnees and IDPs as of 31-Dec-24, 28.01.2025, <https://data.unhcr.org/en/documents/download/114054>

⁸⁵ UN High Commissioner for Refugees (UNHCR), Regional Bureau for East, Horn of Africa, and the Great Lakes; Refugees, asylum-seekers, returnees and IDPs as of 31-May-24, 20.06.2024, https://www.ecoi.net/en/file/local/2111613/RB_EHAGL_Regional_Situations_Dashboard_as_of_31_May_2024.pdf

⁸⁶ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook. Somalia, 05.02.2025, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/somalia/>

PODSUMOWANIE

Somalia uzyskała niepodległość w 1960 r. Obecnie jest federacyjną republiką parlamentarną. Z punktu widzenia społeczności międzynarodowej, Somalia jest nadal formalnie jednym państwem, jednak niektóre jej regiony ogłosiły secesję i obecnie podzielona jest na szereg mniejszych jednostek, znajdujących się poza faktyczną kontrolą rządu centralnego (rezydującego w Mogadiszu w południowo-wschodniej części kraju). Największe z nich to Somaliland i Puntland, lecz poza nimi funkcjonuje szereg innych quasi suwerennych regionów. Część Somalii południowo-wschodniej jest ponadto pod kontrolą organizacji zbrojnej Al-Shabaab.

Od ponad 30 lat na terenie Somalii toczy się konflikt zbrojny, aczkolwiek jego intensywność w ostatnich latach znacząco osłabła. Ma on charakter wojny partyzanckiej, w którą zaangażowanych jest wiele podmiotów o sprzecznych interesach (armia i służby federalne Somalii, oddziały międzynarodowe, służby podmiotów, które ogłosiły secesję, nielegalne organizacje zbrojne, milicje klanowe itp.). Największe nasilenie starć zbrojnych występuje w południowych regionach kraju (**Dolne i Środkowe Shabelle, Galgaduud**), gdzie głównym zagrożeniem jest islamska organizacja Al-Shabaab, przeciwko której wojsko prowadzi ofensywę. W stolicy kraju, **Mogadiszu**, stosunkowo często dochodzi do zamachów terrorystycznych.

Na obecnym etapie konfliktu ludność cywilna nie jest jednak zagrożona powszechną przemocą, tj. taką która ma charakter celowy i systemowy.

Nadal notuje się wewnętrzne przesiedlenia na terenie Somalii, wywołane sytuacją bezpieczeństwa oraz klęskami żywiołowymi.

ZASTRZEŻENIE

Niniejsze opracowanie tematyczne zostało przygotowane przez Wydział Informacji o Krajach Pochodzenia Urzędu do Spraw Cudzoziemców na potrzeby prowadzenia postępowań w sprawach o udzielenie ochrony międzynarodowej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Opracowanie na temat sytuacji bezpieczeństwa może być pomocne w szczególności w sprawach rozpatrywanych w oparciu o **art. 15 pkt. 3 oraz art. 18 pkt. 1. Ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium RP z dn. 13 czerwca 2003 z późn. zmianami.**

Treść opracowania nie przesądza jednak o wyniku decyzji w indywidualnym postępowaniu administracyjnym, gdyż zawsze brana jest pod uwagę całość zgromadzonego materiału dowodowego i indywidualny charakter sprawy.

Informacje zamieszczone w niniejszym opracowaniu pochodzą w większości z publicznie dostępnych źródeł. Zostały one zebrane i opracowane przy zachowaniu zasady neutralności i obiektywizmu, a także z dołożeniem najwyższej staranności – tak, by odzwierciedlały aktualny w chwili publikacji opracowania stan wiedzy na prezentowany temat, a także pochodziły z różnych źródeł.

Terminologia użyta w niniejszym opracowaniu nie jest terminologią prawniczą. Określenia takie jak „prześladowanie”, „dyskryminacja”, „konflikt” itp. używane mogą być, za materiałami źródłowymi, w znaczeniu potocznym i nie są tożsame z definicjami podanymi w ustawie z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Niniejsze opracowanie zawiera wyłącznie informacje, poglądy i opinie prezentowane przez autorów materiałów źródłowych. Oświadczenia i oceny zawarte w niniejszym opracowaniu nie są i nie mogą być uważane za oświadczenia i oceny własne Urzędu do Spraw Cudzoziemców. Niniejsze opracowanie nie jest także i nie może być uważane za jakąkolwiek deklarację polityczną polskich władz.

Urząd do Spraw Cudzoziemców nie ponosi odpowiedzialności prawnej za publikowane w opracowaniu treści ani nie jest zobowiązany do publikacji jego aktualizacji, a także nie ponosi odpowiedzialności za sposób wykorzystania udostępnionych informacji.

Informujemy, że autorskie prawa majątkowe do niniejszego opracowania, w tym prawo do jego rozpowszechniania i publicznego udostępniania w Internecie, przysługują wyłącznie Urzędowi do Spraw Cudzoziemców (adres: ul. Koszykowa 16, 00-564 Warszawa; NIP: 5262548316; REGON: 017315012).

BIBLIOGRAFIA:

1. ACCORD (Austrian Centre for Country of Origin and Asylum Research and Documentation), Ecoi.net featured topic on Somalia: Security Situation, 04.12.2019, <https://www.ecoi.net/en/document/2020898.html>
2. ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), Context Assessment: Heightened Political Violence in Somalia, 04.03.2023, [https://reliefweb.int/attachments/e73fee10-0fca-4b52-b500-1fac1f1f3ca7/Context%20Assessment %20Heightened%20Political%20Violence%20in%20Somalia.pdf](https://reliefweb.int/attachments/e73fee10-0fca-4b52-b500-1fac1f1f3ca7/Context%20Assessment%20Heightened%20Political%20Violence%20in%20Somalia.pdf)
3. ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Somalia, data 01.01.2023-31.12.2024, dane pobrano 15.01.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>
4. ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), Situation Update September 2023, Somalia: The Government and al-Shabaab Vie for the Support of Clan Militias, 15.09.2023, <https://acleddata.com/2023/09/15/somalia-situation-update-september-2023-the-government-and-al-shabaab-vie-over-the-support-of-clan-militias/>
5. ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), Situation Update May 2024; Somalia: Renewed counter-insurgency operations expected as al-Shabaab regroup, 31.05.2024, <https://acleddata.com/2024/05/31/somalia-situation-update-march-2024-renewed-counter-insurgency-operations-expected-as-al-shabaab-regroups/>
6. ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), Situation Update March 2024; Somalia: Al-Shabaab Regains Lost Territories Amid Run-up to State Elections, 28.03.2024, <https://acleddata.com/2024/03/28/somalia-situation-update-march-2024-al-shabaab-regains-lost-territories-amid-run-up-to-state-elections/>
7. ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), Situation Update April 2024; Somalia: Dispute Over Constitutional Amendment and Increased al-Shabaab Attacks, 25.05.2024, <https://acleddata.com/2024/04/26/somalia-situation-update-april-2024-dispute-over-constitutional-amendment-and-increased-al-shabaab-attacks/>
8. Africa Organized Crime Index, Somalia 2023, <https://ocindex.enactafrica.org/Country/somalia>
9. AI (Amnesty International), Death sentences and executions 2023, 29.05.2024, <https://www.amnesty.org/en/documents/act50/7952/2024/en/>
10. AI (Amnesty International), Report on the human rights situation covering 2019 Somalia, 08.04.2020, <https://www.ecoi.net/en/document/2028288.html>
11. Al Jazeera, Somaliland rejects talk of unification with Somalia after Museveni comment, 25.09.2023, <https://www.aljazeera.com/news/2023/9/25/somaliland-rejects-talk-of-unification-with-somalia-after-museveni-comment>

12. Al Jazeera, What's driving conflict in the disputed Somali city of Las Anod? 20.02.2023, <https://www.aljazeera.com/news/2023/2/20/whats-driving-conflict-in-the-disputed-somali-city-of-las-anod>
13. Anadolu Agency, Military court in Somalia executes 13 men by firing squad, 08.03.2022, <https://www.aa.com.tr/en/africa/military-court-in-somalia-executes-13-men-by-firing-squad/2840268>
14. AP News, US military says airstrike in Somalia kills 26 al-Shabab, 01.02.2019, <https://apnews.com/8b53bcf7607f4957854432ee0b1fe153>
15. BBC News, Why Trump is on the warpath in Somalia, 06.02.2025, <https://www.bbc.com/news/articles/cyv4270gljpo>
16. CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook. Somalia, 05.02.2025, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/somalia/>
17. CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook. Somalia, 05.02.2025, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/somalia/>
18. Counter Terrorism Project, Al-Shabab, <https://www.counterextremism.com/threat/al-shabab>
19. EUAA (European Agency for Asylum), Somalia: Security Situation (February 2023), 23.02.2023, <https://euaa.europa.eu/publications/somalia-security-situation-february-2023>
20. EUAA (European Union Agency for Asylum), Somalia: Security Situation (February 2023), 23.02.2023, <https://euaa.europa.eu/publications/somalia-security-situation-february-2023>
21. EUAA (European Union Agency for Asylum), Somalia: Security Situation (February 2023), 23.02.2023, <https://euaa.europa.eu/publications/somalia-security-situation-february-2023>
22. EUAA, Somalia: Security Situation (February 2023), 23.02.2023, <https://euaa.europa.eu/publications/somalia-security-situation-february-2023>
23. Generis Global Legal Services, A Comprehensive Overview of the Legal System in Somalia, 28.11.2024, <https://generisonline.com/a-comprehensive-overview-of-the-legal-system-in-somalia/>
24. Human Rights Watch (HRW), World Report 2024 - Somalia, 11.01.2024, <https://www.ecoi.net/en/document/2103135.html>
25. ICG (International Crisis Group), Sustaining Gains in Somalia's Offensive against Al-Shabaab, 21.03.2023, <https://www.crisisgroup.org/africa/horn-africa/somalia/b187-sustaining-gains-somalias-offensive-against-al-shabaab>
26. ICG (International Crisis Group), The Islamic State Threat in Somalia's Puntland State, 17.11.2016, <https://www.crisisgroup.org/africa/horn-africa/somalia/islamic-state-threat-somalias-puntland-state>
27. Interia, Somalia: Szturm na "szkołę terrorystów". Dzieci uwolnione, 19.01.2018, <https://fakty.interia.pl/swiat/news-somalia-szturm-na-szkole->

terrorystow-dzieci-uwolnione.nld,2510755/utm_source=paste&utm_medium=paste&utm_campaign=firefox

28. Internal Displacement Monitoring Center, Country Profile, Somalia, 14.05.2024, <https://www.internal-displacement.org/countries/somalia/>
29. Jamestown Foundation, Bilal al-Sudani's Death Weakens Islamic State Influence in Somalia, Terrorism Monitor Volume: 21 Issue: 7, 31.03.2023, <https://www.ecoi.net/en/document/2089872.html>
30. Long War Journal, US, UAE conducting airstrikes in northern Somalia, 05.02.2025, <https://www.longwarjournal.org/archives/2025/02/us-uae-conducting-airstrikes-in-northern-somalia.php>
31. People Dispatch, Dozens more killed defending unionist city of Las Anod from separatist Somaliland, 06.04.2023, <https://peoplesdispatch.org/2023/04/06/dozens-more-killed-defending-unionist-city-of-las-anod-from-separatist-somaliland/>
32. SL Reporter, Government imposes charges in Erigavo after deadly clashes, 27.11.2024, <https://somalilandreporter.com/2024/11/27/government-imposes-charges-in-erigavo-after-deadly-clashes/>
33. The New Humanitarian, As Mogadishu's skyline transforms, the urban poor call for economic inclusion, 11.09.2025, <https://www.thenewhumanitarian.org/feature/2024/09/11/somalia-mogadishu-skyline-transforms-urban-poor-call-economic-inclusion>
34. UN High Commissioner for Refugees (UNHCR), Regional Bureau for East, Horn of Africa, and the Great Lakes; Refugees, asylum-seekers, returnees and IDPs as of 31-May-24, 20.06.2024, https://www.ecoi.net/en/file/local/2111613/RB_EHAGL_Regional_Situations_Dashboard_as_of_31_May_2024.pdf
35. UN Security Council, Report of the Panel of Experts pursuant to resolution 2713 (2023) submitted in accordance with resolution 2713 (2023) [S/2024/748], 28.10.2024, <https://undocs.org/S/2024/748>
36. UN Security Council, Situation in Somalia - Report of the Secretary-General [S/2024/698], 27.09.2024, <https://undocs.org/S/2024/698>
37. UN Security Council, Situation in Somalia. Report of the Secretary-General, S/2021/944, 11.11.2021, https://unsom.unmissions.org/sites/default/files/sg_report_on_somalia_11_november_2021.pdf
38. UNHCR (UN High Commissioner for Refugees), Regional Bureau for East, Horn of Africa, and the Great Lakes; Refugees, asylum-seekers, returnees and IDPs as of 31-Dec-24, 28.01.2025, <https://data.unhcr.org/en/documents/download/114054>
39. UNHCR (UN High Commissioner for Refugees), Somalia; Protection and Solution Monitoring; Flash Alert 21; December 2024, 31.12.2024, <https://data.unhcr.org/en/documents/download/113492>

40. UNHCR (UN High Commissioner for Refugees), Somalia; Protection and Solutions Monitoring Network (PSMN); Flash Alert /18; November 2024, 05.11.2024, <https://data.unhcr.org/en/documents/download/112279>
41. USDOS (US Department of State), 2020 Country Report on Human Rights Practices: Somalia, 30.03.2021, <https://www.ecoi.net/en/document/2048104.html>
42. USDOS (US Department of State), 2023 Country Report on Human Rights Practices: Somalia, 23.04.2024, <https://www.ecoi.net/en/document/2107699.html>
43. USDOS (US Department of State), Country Report on Human Rights Practices 2019 – Somalia, 11.03.2020, <https://www.ecoi.net/en/document/2026344.html>
44. VOA (Voice of Africa), Islamic State in Somalia poses growing threat, US officials say, 18.06.2024, <https://www.voanews.com/a/islamic-state-in-somalia-poses-growing-threat-us-officials-say/7660468.html>
45. Wikimedia, Karte der politischen Gliederung von XY (siehe Dateiname), CC BY-SA 3.0, 25.10.2012, https://it.m.wikipedia.org/wiki/File:Somalia_administrative_divisions_-_de_-_colored.svg
46. World Coalition Against Death Penalty, The Advocates for Human Rights, The Coalition of Somali Human Rights Defenders, Somalia's Compliance with The International Covenant on Civil and Political Rights: The Death Penalty, 05.02.2024 https://www.theadvocatesforhumanrights.org/International_Submissions/A/Index?id=468